

8 mars: Samtal med genusvetare

Lena Björkman

Clotilde Proveyer, genusvetare på universitetet i Havanna. Medredaktör till "50 år senare: Kvinnor på Kuba och sociala förändringar", utgiven av Oxfam International. Författare till kapitlet: Könsbaserat våld och dess uttryck på Kuba.
Foto: Torbjörn Björkman

På Internationella kvinnodagen 8 mars samlas vi ett trettiotal personer på Latinamerikanska Kulturkaféet för att se *Con la memoria en el futuro*, en dokumentär om hur jämställdheten mellan könen utvecklats på Kuba. Efteråt samtalar vi med Clotilde Proveyer, genusvetare i Havanna.

Dokumentären – *Med minnet in i framtiden* - visar att vägen till ett jämställt samhälle är lång. Traditioner och kultur är starka krafter: att ändra folks förhållningssätt till könsroller tar tid. Genom lagstiftning har samhället tagit ställning för jämställdhet – ändå finns män som är tveksamma till att ha en kvinnlig chef eller att deras hustru ska arbeta i mansdominerade yrken - eller arbeta alls.

Clotilde Proveyer menar att utbildning är enda sättet att förändra. De yngre är mindre traditionella än de äldre. Men kubaner påverkas som alla andra av krafter de inte rör över, kulturimperialismen är ett stort problem. Kuba översköljs av tevesåpor, musikvideor och reklam från Hollywood och Rio de Janeiro om överklassens liv i lyx där kvinnorna är vackra och männen starka och mäktiga. Genusordningen förs vidare genom generationerna. Sagor om beskyddande prinsar och prinsessor i skära klänningar och leksaksfabrikanterna präntar in maktstrukturerna. Jag tänker på Sverige som utnämns till världens mest jämställda land.

Den US-amerikanska estetiken är mycket inflytelserik. Clotilde Proveyer säger att för att ta sig in på den internationella marknaden måste också kubaner anpassa sig till dess regler. För att kunna sälja musikvideor som passar MTV och andra kanaler lockas de till samma objektifiering av kvinnorna. Med det starka inflytande på unga som musikkanalerna har förstärks könsmaktsordningen. Det går inte att komma åt lagstiftningsvägen, utbildning och upplysning är enda lösningen.

På en fråga svarar Clotilde att ett stort problem i resten av Latinamerika, är att kvinnor inte äger tillträde till högre

utbildning. Det håller dem nere och borta från yrken som ger goda inkomster och status. Så är det inte på Kuba där kvinnor inte diskrimineras inom utbildningen och 66 procent av de yrkesarbetande med högre utbildning är kvinnor.

Hon påpekar att andelen kvinnor i förvärsarbete inte är något heltäckande mått på jämställdhet. Allt fler kvinnor i Latinamerika arbetar inom den informella sektorn utan anställningskontrakt, löneavtal eller sociala förmåner. Det är en utveckling som nyliberalismen drivit fram: så feminiseras fattigdomen.

Ett annat stort problem i Latinamerika är de mycket unga mammorna. På Kuba var det kampanjerna mot HIV och AIDS som gjorde kondom användning normal. Tillsammans med förbättrad sexualundervisning fick det tonårsgraviditeterna att minska. Nativiteten på Kuba ligger bland de lägsta i världen: bara 1,49 barn per kvinna. Det är ett problem eftersom befolkningen då successivt minskar.

Kuba har kommit mycket långt, säger Clotilde Proveyer, men måste komma längre. Kvinnor har många viktiga poster inom institutioner och myndigheter, men är fortfarande underrepresenterade som ledare i kommuner och på politisk toppnivå.

Så får hon den klassiska frågan; män och hushållsarbete. Kuba har länge försökt få männen att delta i hushållsarbetet, men hon tycker inte energin bara ska läggas på arbetsfördelning. Det viktigaste är att göra folk medvetna om hur maktfördelningen ser ut i hemmet och hur den borde se ut – att alla i en familj gagnas av jämställdhet.

Så glider diskussionen in på homosexfrågor och Clotilde Proveyer kan tala om att Kuba sedan flera år firar Dagen mot homofobi för att försöka förändra folks djupt rotade föreställningar om hbt-frågor. Det går långsamt. Mycket intolerans finns kvar, men eftersom homosexualitet diskuteras och finns t ex som tema i medierna och i tv-serier märks en förändring.